

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

સલીમ સાહેબ

વિરુદ્ધ

મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય

૫ ડિસેમ્બર, ૨૦૦૬

[ડૉ. અરિજીત પાસાયત અને એસ.એચ.કાપડીયા, જેજે.]

દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦; એસ. એસ. ૩૦૨ અને ૩૨૪:

હત્યા-આરોપીએ એક સંબંધી પર તીક્ષ્ણ ધારવાળા કાતરથી હુમલો કર્યો-
પીડિતાએ ઈજાઓને કારણે દમ તોડી દીધો-ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપીઓને કલમ
૩૨૪ હેઠળ ગુના માટે દોષી ઠેરવ્યો. આઈ.પી. સી. અને તે મુજબ તેને સજા
સંભળાવી-અપીલ પર, ઉચ્ચ અદાલતે તેને કલમ હેઠળ ગુના માટે દોષી
ઠેરવ્યો.૩૦૨ અને તેને આજીવન કેદની સજા સંભળાવી-અપીલ પર,

પકડાયો:સંબંધ એ સાક્ષીની વિશ્વસનીયતાને અસર કરતી હકીકત નથી-જોકે આરોપીએ મૃતક પર તીક્ષ્ણ ધારવાળા હથિયારથી હુમલો કર્યો હતો પરંતુ તે ખૂબ મોટા કદનો હથિયાર ન હતો-કારણ કે, કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં, કલમ ૩૦૪ ભાગ II લાગુ થશે અને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૭ નહીં-તે મુજબ દોષિત ઠેરવવામાં આવશે.

કલમ ૩૦૦ નો અપવાદ ૧ અને ૪-ચર્ચાની લાગુ પડતી વચ્ચેનો તફાવત.

પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨:

સંબંધિત સાક્ષીનું પુરાવા મૂલ્ય-ચર્ચા.

આરોપી-અપીલકર્તાએ તેની પત્નીને હેરાન કરી, તેથી તેના સસરા તેને પોતાની સાથે લઈ ગયા.ઘટનાની તારીખે આરોપી તેના સસરા (પીડબ્લ્યુ-૧) ના ઘરે ગયો હતો અને તેને તેની પત્નીને પરત મોકલવાનું કહ્યું હતું અને પછી પરિવારના અન્ય સભ્યો સાથે ઝઘડો શરૂ કર્યો હતો.તે જોઈને તેની પત્નીએ આરોપી-પતિના વર્તનનો વિરોધ કર્યો અને તેને ઘરની બહાર કાઢી મૂક્યો.આરોપીએ વાંધો ઉઠાવ્યો અને કાતરની જોડી બહાર કાઢી અને તેના પેટ અને છાતીમાં હુમલો કર્યો

જેના પરિણામે તે બેભાન થઈ ગઈ અને જખમોમાંથી પુષ્કળ લોહી વહી રહ્યું હતું. જ્યારે તેણીને હોસ્પિટલમાં લઈ જવામાં આવી ત્યારે રસ્તામાં તેણીને ઈજાઓ પહોંચી હતી. આરોપીએ ઘટના સ્થળેથી ભાગવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો, પરંતુ પીડબ્લ્યુ-૨ દ્વારા તેને પકડી લેવામાં આવ્યો હતો. આરોપીએ તેના પર હુમલો પણ કર્યો અને પોતાને બહાર કાઢ્યો. એક એફ. આઈ. આર. દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. પોલીસ દ્વારા મેટરની તપાસ કરવામાં આવી હતી અને આરોપપત્ર રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું. ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપીઓને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૨૪ મુજબ ગુના માટે દોષી ઠેરવ્યો હતો અને તે મુજબ સજા સંભળાવી હતી. અપીલ પર, ઉચ્ચ અદાલતે અપીલકર્તાને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૭ હેઠળ સજાપાત્ર ગુના માટે દોષિત ઠેરવ્યો અને તેને આજીવન કેદની સજા ફટકારી. એટલે વર્તમાન અપીલ.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ચુકાદો ૧.૧.સંબંધ એ સાક્ષીની વિશ્વસનીયતાને અસર કરતું પરિબળ નથી. ઘણીવાર એવું બને છે કે કોઈ સંબંધ વાસ્તવિક ગુનેગારને છુપાવતો નથી અને નિર્દોષ વ્યક્તિ સામે આક્ષેપો કરતો નથી. જો ખોટી સૂચિતાર્થની અરજી કરવામાં આવે તો પાયો નાખવો પડશે. આવા કિસ્સાઓમાં, અદાલતે સાવચેતીપૂર્વક અભિગમ અપનાવવો પડે છે અને તે સચોટ અને વિશ્વસનીય છે

કે કેમ તે શોધવા માટે પુરાવાઓનું વિશ્લેષણ કરવું પડે છે.[એસએસ.**G, H;**
પક-A]

દલીપ સિંહ અને ઓઆરએસ. વિ.પંજાબ રાજ્ય, AIR (૧૯૫૩) SC ૩૬૪;
ગુલી ચંદ અને ઓઆરએસ. વી.રાજસ્થાન રાજ્ય, ૧૧૯૭ ૪) ૩ એસ. સી. સી.
૬૯૮ અને વાડીવેલુ થેવર વિરુદ્ધ મદ્રાસ રાજ્ય, એ. આઈ. આર. (૧૯૫૭)
એસ. સી. ૬૧૪ પર આધાર રાખ્યો હતો.

૧.૨.સાક્ષી નજીકના સંબંધી હોવાના અને પરિણામે પક્ષપાતી સાક્ષી હોવાના
આધાર પર ભરોસો ન રાખવો જોઈએ, તેમાં કોઈ તથ્ય નથી.[પક-ઈ]

દલીપ સિંહ અને ઓઆરએસ. વિ.પંજાબ રાજ્ય, AIR (૧૯૫૩) SC ૩૬૪;
મસાલા અને ઓઆરએસ. વી.યુપી રાજ્ય, AIR (૧૯૬૫) SC ૨૦૨; પંજાબ
રાજ્ય વિ. જાગીર સિંહ, AIR (૧૯૭૩) SC ૨૪૦૭; લેહના વિ. હરિયાણા
રાજ્ય, ૧૨૦૦૨] ૩ SCC ૭૬ અને ગંગાધર બેહરા અને અન્ય. વી.ઓરિસ્સા
રાજ્ય, (૨૦૦૨) ૮ એસ. સી. સી. ૩૮૧, તેના પર નિર્ભર હતું.

૨.૧.કલમ ૩૦૦ આઈ. પી. સી. નો ચોથો અપવાદ અચાનક લડાઈમાં કરવામાં આવેલા કૃત્યોને આવરી લે છે.ઉપરોક્ત અપવાદ પ્રથમ અપવાદ દ્વારા આવરી લેવામાં ન આવતા કાર્યવાહીના કેસ સાથે સંબંધિત છે, જે પછી તેનું સ્થાન વધુ ૧૧ યોગ્ય હોત.આ અપવાદ એક જ સિદ્ધાંત પર આધારિત છે, કારણ કે બંનેમાં પૂર્વગ્રહની ગેરહાજરી છે.પરંતુ, જ્યારે અપવાદ I ના કિસ્સામાં આત્મ-નિયંત્રણનો સંપૂર્ણ અભાવ છે, અપવાદ જ ના કિસ્સામાં, ત્યાં માત્ર જુસ્સાની ગરમી છે જે પુરુષોના શાંત તર્કને ઢાંકી દે છે અને તેમને એવા કાર્યો કરવા માટે પ્રોત્સાહિત કરે છે જે તેઓ અન્યથા નહીં કરે.[૫૭-ઈ, એફ]

૨.૨.અપવાદ II ની જેમ અપવાદ જ માં ઉશ્કેરણી છે; પરંતુ કરવામાં આવેલી ઈજા તે ઉશ્કેરણીનું સીધું પરિણામ નથી.હકીકતમાં અપવાદ જ એવા કિસ્સાઓ સાથે વ્યવહાર કરે છે જેમાં ફટકો પડ્યો હોવા છતાં, અથવા વિવાદના મૂળમાં અથવા કોઈપણ રીતે ઝઘડો થયો હોવા છતાં કોઈ ઉશ્કેરણી આપવામાં આવી હોય, તેમ છતાં બંને પક્ષોનું અનુગામી વર્તન તેમને અપરાધના સંદર્ભમાં સમાન ધોરણે મૂકે છે.'અચાનક લડાઈ' નો અર્થ પરસ્પર ઉશ્કેરણી અને બંને પક્ષો પર પ્રહાર થાય છે.પછી કરવામાં આવેલી હત્યા સ્પષ્ટ રીતે એકતરફી ઉશ્કેરણી માટે શોધી શકાતી નથી, ન તો આવા કિસ્સાઓમાં સમગ્ર દોષ એક બાજુ મૂકી શકાય છે.જો એમ હોય તો, વધુ યોગ્ય રીતે લાગુ પડતો અપવાદ અપવાદ ૧ હશે.[૫૭-એફ, જી, એચ]

૨.૩.કેસને અપવાદ જ ની અંદર લાવવા માટે તેમાં ઉલ્લેખિત તમામ ઘટકો શોધવા જોઈએ.એ નોંધવું જોઈએ કે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૦ ના અપવાદ જ માં થતી 'લડાઈ' ને આઈ. પી. સી. માં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવી નથી. લડત લડવા માટે બે લે છે જુસ્સાની ગરમી માટે જરૂરી છે કે જુસ્સો શાંત થવા માટે કોઈ સમય ન હોવો જોઈએ અને આ કિસ્સામાં, પક્ષોએ શરૂઆતમાં મૌખિક તકરારને કારણે પોતાને ગુસ્સે કર્યા છે.લડાઈ એ બે અને વધુ વ્યક્તિઓ વચ્ચેની લડાઈ છે, પછી ભલે તે હથિયારો સાથે હોય કે વગર.[૫૮-એ, બી]

૨.૪.અપવાદ જ ની અરજી માટે, તે બતાવવા માટે પૂરતું નથી કે અચાનક ઝઘડો થયો હતો અને કોઈ પૂર્વધારણા નહોતી.તે આગળ બતાવવું આવશ્યક છે કે ગુનેગારએ અનુચિત લાભ લીધો નથી અથવા ફૂર અથવા અસામાન્ય રીતે કામ કર્યું નથી.જોગવાઈમાં વપરાયેલ 'અનુચિત લાભ' શબ્દનો અર્થ 'અયોગ્ય લાભ' થાય છે.[૫૮-સી, ડી]

૨.૫.જ્યાં ગુનેગાર અનુચિત લાભ લે છે અથવા તેણે ફૂર અથવા અસામાન્ય રીતે કામ કર્યું છે, ત્યાં તેને અપવાદ જ નો લાભ આપી શકાતો નથી.જો હુમલાખોર દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતા હથિયાર અથવા હુમલાની રીત તમામ પ્રમાણની બહાર

હોય, તો તે પરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ કે કેમ તે નક્કી કરવા માટે કે શું અનુચિત લાભ લેવામાં આવ્યો છે.જો આરોપીએ નિઃશસ્ત્ર વ્યક્તિ સામે જીવલેણ હથિયારોનો ઉપયોગ કર્યો હોય અને માથા પર પ્રહાર કર્યો હોય તો એવું માનવું જોઈએ કે પ્રહારોથી મૃત્યુ થવાની સંભાવના છે તે જાણીને તેણે અનુચિત લાભ ઉઠાવ્યો હતો.[૫૮-ઇ, એફ]

કિકર સિંહ વિ. રાજસ્થાન રાજ્ય.AIR (૧૯૯૩) SC ૨૪૨૬ અને બાબૂલાલ ભગવાન ખંડારે અને અબ્ર. વિ.મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય, (૨૦૦૫) ૧૦ એસ. સી. સી. ૪૦૪, તેના પર નિર્ભર હતું.

૩. વાસ્તવિક દૃશ્ય દર્શાવે છે કે મૃતક અને આરોપી વચ્ચેના ઝઘડા દરમિયાન તેઓ ઝપાઝપી કરી રહ્યા હતા અને તે ઝઘડા દરમિયાન આરોપીઓએ મૃતક પર કાતરની જોડીથી હુમલો કર્યો હતો.તે ખૂબ મોટા કદનું હથિયાર ન હતું, તેમ છતાં તે ચોક્કસપણે તીક્ષ્ણ ધાર ધરાવતું હતું.વાસ્તવિક સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, લાગુ જોગવાઈ આઈપીસીની કલમ ૩૦૪ ભાગ ૧૧ હશે, આઈપીસીની કલમ ૩૦૭ નહીં. તે મુજબ દોષિત ઠરાવવામાં આવે છે.સાત વર્ષની સખત કેદની કસ્ટોડિયલ સજા પૂરતી હશે.

ક્રિમિનલ એપેલેટ જ્યુરિસડીક્શન:૨૦૦૬ની ફોજદારી અપીલ નંબર ૧૨૬૯.

૨૦૦૦ની ફોજદારી અપીલ નંબર ૪૩૮માં જબલપુર ખાતેની મધ્ય પ્રદેશ હાઈકોર્ટના તારીખ ૧૬-૩-૨૦૦૫ ના અંતિમ ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તા માટે જાવેદ મહમૂદ રાવ.

પ્રતિવાદી વતી ડો. એન. એમ. ઘાટતે, મેરુસાગર સામંતારાય, એમ. કે. સિંઘ અને સી. ડી. સિંઘ.

કોર્ટનો ચુકાદો આના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

ડૉ. અરિજીત પાસાયત, જે. લીવ મંજૂર.

આ અપીલમાં પડકાર એ છે કે જબલપુર ખાતેની મધ્ય પ્રદેશ હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે અપીલકર્તાને ભારતીય દંડ સંહિતા, ૧૮૬૦ (ટૂંકમાં 'આઈ. પી. સી.') ની કલમ ૩૦૭ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે દોષિત ઠેરવતા ચુકાદાને પડકારવામાં આવ્યો છે.અપીલકર્તાને આજીવન કેદની સજા ફટકારવામાં આવી

હતી અને ડિફોલ્ટ શરત સાથે Rs.૫૦,૦૦૦/- નો દંડ ચૂકવવાની સજા ફટકારવામાં આવી હતી.નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો કે જો ડિપોઝિટ કરવામાં આવે તો તે મૃતકના કાયદાકીય વારસદારોને ચૂકવવામાં આવશે.જોકે ટ્રાયલ કોર્ટે અપીલકર્તાને આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૨૪ની શરતોમાં દોષિત ઠેરવ્યો હતો અને ડિફોલ્ટ શરતો સાથે પાંચ વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧,૦૦૦/- નો દંડ ફટકાર્યો હતો, તેને હાઈકોર્ટ દ્વારા રદ કરવામાં આવ્યો હતો.

જે આરોપો આરોપીની સુનાવણી તરફ દોરી ગયા તે નીચે મુજબ છે:

ફરજાના બી (પીડબ્લ્યુ-૪) અપીલકર્તા સાથે પરણેલી હતી, પરંતુ તેમના લગ્નના લગભગ એક વર્ષ પછી, અપીલકર્તાએ દારૂ પીવાનું શરૂ કર્યું અને તેને હેરાન કરવાનું શરૂ કર્યું જેના પરિણામે તેના પિતા શેખ કાદિર (પીડબ્લ્યુ-૧) તેને પરત લાવ્યા અને તેને ભુસાવલ ખાતે તેના સાળીના ઘરે મોકલી દીધી.તેથી અપીલકર્તાએ ફરજાના બી (પીડબ્લ્યુ-૪) ને પરત લાવવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો, પરંતુ શેખ કાદિર (પીડબ્લ્યુ-૧) એ તેને મોકલવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને કહ્યું હતું કે જો આરોપી દારૂ પીવાનું છોડી દેશે તો તે તેની પત્નીને મોકલી દેશે.ઘટનાની તારીખે એટલે કે ૮.૨.૧૯૯૯, આરોપી શેખ કાદિર (પીડબ્લ્યુ-૧) ના ઘરે ગયો હતો અને તેની પત્ની રુક્સાનાને પૂછ્યું હતું કે તેઓએ તેની

પત્નીને મોકલવાની ના કેમ પાડી હતી અને શેખ કાદિર (પીડબ્લ્યુ-૧) અને રુક્સાના સાથે ઝઘડો કર્યો હતો.

તે જ દિવસે લગભગ ૮:૩૦ વાગ્યે, જ્યારે શેખ કાદિર (પીડબ્લ્યુ-૧) અને તેનો સાળો સલીમ (ત્યારબાદ 'મૃતક' તરીકે ઓળખાય છે) તેમના ઘરે હતા, ત્યારે આરોપીઓએ સંપર્ક કર્યો અને તેમને ગાળો આપવા અને ધમકી આપવાનું શરૂ કર્યું. મૃતક આરોપીના વર્તનથી નારાજ થયો અને તેને ઘરની બહાર કાઢી મૂક્યો. આરોપીએ મૃતકના હસ્તક્ષેપનો વિરોધ કર્યો અને તેની સાથે ઝપાઝપી કરવાનું શરૂ કર્યું. મૃતક સલીમ સાથે ઝપાઝપી કરતી વખતે આરોપીએ કાતરની જોડી બહાર કાઢી હતી, જેનાથી તેણે મૃતકને તેના પેટ અને છાતીમાં માર માર્યો હતો, પરિણામે મૃતક બેભાન થઈ ગયો હતો અને તેના જખમોમાંથી પુષ્કળ લોહી વહી રહ્યું હતું. આ ઘટનાના સાક્ષી ગોપીચંદ પણ હતા. મૃતક પર હુમલો કર્યા બાદ આરોપી સલીમે ઘટના સ્થળેથી ભાગવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો, પરંતુ પ્યારા સાહેબ (પીડબ્લ્યુ-૨) દ્વારા તેને પકડી લેવામાં આવ્યો હતો. આરોપીએ પ્યારા સાહેબ પર પણ હુમલો કર્યો અને પોતાને બહાર કાઢ્યો. મૃતકને સારવાર માટે હોસ્પિટલમાં લઈ જવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ રસ્તામાં તેનું મોત થયું હતું.

આ ઘટનાનો અહેવાલ શેખ કાદિર (પીડબ્લ્યુ -૧).તપાસ અહેવાલ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો અને પ્યારા સાહેબ (પીડબ્લ્યુ-૨) ને તબીબી તપાસ માટે મોકલવામાં આવ્યા હતા.જમી-મેમો (Ex.P/૯) દ્વારા ગુનાનું હથિયાર જમ કરવા અને જમ કરેલી વસ્તુઓને ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરી, સાગરને મોકલવા સહિત તપાસ પૂર્ણ થયા પછી, આરોપપત્ર દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું અને આરોપી સામે કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી.

આરોપીએ નિર્દોષતા અને ખોટી સૂચિતાર્થની દલીલ કરી હતી.ટ્રાયલ કોર્ટ રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીને વધુ ખાસ કરીને નજરે જોનારા સાક્ષીઓ (પીડબ્લ્યુ) ના સંસ્કરણને ધ્યાનમાં લે છે. ૧,૨,૩ અને૫) અપીલકર્તાને દોષિત ઠેરવ્યો અને તેને દોષી ઠેરવ્યો અને તેને ઉપરોક્ત સજા સંભળાવી.

ઉચ્ચ અદાલત સમક્ષ અપીલકર્તાનું વલણ હતું કે પુરાવા મુખ્યત્વે રસ ધરાવતા સાક્ષીઓના છે અને કોઈ પણ સંજોગોમાં આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૭ હેઠળ ગુનો કરવામાં આવતો નથી.એવું પણ રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે આ ઘટના સ્વીકારવામાં આવે છે કે અચાનક ઝઘડા દરમિયાન બની હતી અને તેથી, આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૭ લાગુ પડતી નથી.ઉચ્ચ અદાલતે અરજી સ્વીકારી ન હતી અને અપીલને ફગાવી દીધી હતી.

અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે હાઈકોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલા વલણનો પુનરોચ્ચાર કર્યો હતો.

બીજી તરફ રાજ્યના વિદ્વાન વકીલે ચુકાદાને સમર્થન આપતા જણાવ્યું હતું કે પીડબ્લ્યુ-૧નો પડોશી પીડબ્લ્યુ ૫ એક સ્વતંત્ર સાક્ષી છે અને તેની પાસે આરોપીઓને ખોટી રીતે ફસાવવાનું કોઈ કારણ નથી.

રસ ધરાવતા સાક્ષીને લગતી અરજી લગભગ દરેક ફોજદારી સુનાવણીમાં નિયમિત લક્ષણ છે.

અમે સૌ પ્રથમ ફરિયાદી પક્ષને આગળ વધારવા માટે સાક્ષીઓની રુચિ સંબંધિત દલીલ પર ધ્યાન આપીશું.સંબંધ એ સાક્ષીની વિશ્વસનીયતાને અસર કરતું પરિબળ નથી.ઘણીવાર એવું બને છે કે કોઈ સંબંધ વાસ્તવિક ગુનેગારને છુપાવતો નથી અને નિર્દોષ વ્યક્તિ સામે આક્ષેપો કરતો નથી.જો ખોટી સૂચિતાર્થની અરજી કરવામાં આવે તો પાયો નાખવો પડશે.આવા કિસ્સાઓમાં,

અદાલતે સાવચેતીપૂર્વક અભિગમ અપનાવવો પડે છે અને તે સચોટ અને વિશ્વસનીય છે કે કેમ તે શોધવા માટે પુરાવાઓનું વિશ્લેષણ કરવું પડે છે.

દલીપ સિંહ અને ઓઆરએસ વિ.પંજાબ રાજ્ય (એ. આઈ. આર. ૧૯૫૩ એસ. સી. ૩૬૪) નીચે મુજબ નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું છે:—

"સાક્ષીને સામાન્ય રીતે સ્વતંત્ર માનવામાં આવે છે સિવાય કે તે એવા સ્રોતોમાંથી ઉદ્ભવે કે જે દૂષિત થવાની સંભાવના હોય અને તેનો સામાન્ય રીતે અર્થ એ થાય કે જ્યાં સુધી સાક્ષી પાસે કારણ ન હોય, જેમ કે આરોપી સામે દુશ્મનાવટ, તેને ખોટી રીતે ફસાવવા માંગે છે.સામાન્ય રીતે નજીકના સંબંધી વાસ્તવિક ગુનેગારની તપાસ કરવા અને નિર્દોષ વ્યક્તિને ખોટી રીતે ફસાવવા માટે છેલ્લો હશે.તે સાચું છે, જ્યારે લાગણીઓ વધી જાય છે અને દુશ્મનાવટ માટે વ્યક્તિગત કારણ હોય છે, ત્યારે નિર્દોષ વ્યક્તિને ખેંચવાની વૃત્તિ હોય છે, જેની સામે સાક્ષીને દોષિતોની સાથે ઢ્ઢેષ હોય છે, પરંતુ આવી ટીકા માટે પાયો નાખવો જોઈએ અને માત્ર સંબંધની હકીકત એ પાયોથી દૂર છે તે ઘણીવાર સત્યની ખાતરીની ખાતરી આપે છે.જો કે, અમે કોઈ વ્યાપક સામાન્યીકરણનો પ્રયાસ કરી રહ્યા નથી.દરેક કેસનો નિર્ણય તેની પોતાની હકીકતોના આધારે થવો જોઈએ.આપણા અવલોકનો માત્ર વિવેકના સામાન્ય નિયમ તરીકે આપણી સામેના કેસોમાં વારંવાર રજૂ કરવામાં આવે છે તેનો સામનો

કરવા માટે કરવામાં આવે છે.આવો કોઈ સામાન્ય નિયમ નથી.દરેક કેસ તેના પોતાના તથ્યો સુધી મર્યાદિત હોવો જોઈએ અને તેના દ્વારા સંચાલિત થવો જોઈએ.

ત્યારબાદ ઉપરોક્ત નિર્ણયને ગુલી ચંદ અને ઓઆરએસ. વી. માં અનુસરવામાં આવ્યો છે.રાજસ્થાન રાજ્ય (૧૯૭૪ (૩) એસ. સી. સી. ૬૯૮) જેમાં વાડીવેલુ થેવર વિરુદ્ધ મદ્રાસ રાજ્ય (એ. આઈ. આર. ૧૯૫૭ એસ. સી. ૬૧૪) પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો.

આપણે એ પણ અવલોકન કરી શકીએ છીએ કે સાક્ષી નજીકના સંબંધી હોવાના કારણે અને પરિણામે પક્ષપાતી સાક્ષી હોવાના કારણે તેના પર આધાર રાખવો જોઈએ નહીં, તેમાં કોઈ તથ્ય નથી.દલીપ સિંહના કેસ (ઉપરોક્ત) ની શરૂઆતમાં જ આ અદાલતે આ સિદ્ધાંતને ફગાવી દીધો હતો, જેમાં વકીલોના સભ્યોના મનમાં એવી છાપ પર આશ્ચર્ય વ્યક્ત કરવામાં આવ્યું હતું કે સંબંધીઓ સ્વતંત્ર સાક્ષી નથી.વિવિધ બોઝ દ્વારા બોલતા, જે. એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું:

"અમે હાઈકોર્ટના વિજ્ઞાન ન્યાયાધીશો સાથે સહમત થવામાં અસમર્થ છીએ કે બે સાક્ષીઓની જુબાનીને સમર્થનની જરૂર છે.જો આવા નિરીક્ષણનો પાયો એ હકીકત પર આધારિત છે કે સાક્ષીઓ મહિલાઓ છે અને સાત પુરુષોનું ભાગ્ય તેમની જુબાની પર ટકેલું છે, તો આપણે આવા કોઈ નિયમ વિશે જાણતા નથી.જો તે કારણ પર આધારિત હોય કે તેઓ મૃતક સાથે ગાઢ સંબંધ ધરાવે છે, તો અમે સહમત થઈ શકતા નથી.આ ઘણા ફોજદારી કેસોમાં સામાન્ય ભ્રાંતિ છે અને જેને આ અદાલતની અન્ય ખંડપીઠે 'રામેશ્વર વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્ય' (એ. આઈ. આર. ૧૯૫૨ એસ. સી. ૫૪ પૃષ્ઠ ૫૯ પર) માં દૂર કરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો.જો કે, અમે જોઈએ છીએ કે તે કમનસીબે હજુ પણ ચાલુ રહે છે, જો અદાલતોના ચુકાદાઓમાં નહીં, તો કોઈપણ રીતે વકીલની દલીલોમાં.

ફરીથી મસાલતી અને ઓરસ. વી. માં.યુપી રાજ્ય (AIR ૧૯૬૫ SC ૨૦૨) આ અદાલતે અવલોકન કર્યું:(પી.૨૦૯-૨૧૦ પરિચ્છેદ ૧૪):

"પરંતુ અમને લાગે છે કે સાક્ષીઓ દ્વારા આપવામાં આવેલા પુરાવાને માત્ર આ આધાર પર નકારી કાઢવા જોઈએ કે તે પક્ષપાતી અથવા રસ ધરાવતા આવા પુરાવાના યાંત્રિક અસ્વીકારનો એકમાત્ર આધાર છે કે તે પક્ષપાતી છે તે નિશ્ચિતપણે ન્યાયની નિષ્ફળતા તરફ દોરી જશે.કેટલા પુરાવાની પ્રશંસા કરવી જોઈએ તે અંગે કોઈ સખત અને ઝડપી નિયમ નિર્ધારિત કરી

શકાતો નથી.આવા પુરાવા સાથે વ્યવહાર કરવામાં ન્યાયિક અભિગમ સાવધ હોવો જોઈએ; પરંતુ આવા પુરાવા પક્ષપાતી હોવાથી તેને નકારી કાઢવાની દલીલને સાચી તરીકે સ્વીકારી શકાતી નથી.

આ જ અસર માટે પંજાબ રાજ્ય વિરુદ્ધ જાગીર સિંહ (એ. આઈ. આર. ૧૯૭૩ એસ. સી. ૨૪૦૭), લેહના વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય (૨૦૦૨ (૩) એસ. સી. ૭૬) અને ગંગાધર બેહરા અને અન્ય વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્યનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે.ઓરિસ્સા રાજ્ય (૨૦૦૨ (૮) SCC ૩૮૧).વર્તમાન કેસમાં પીડબ્લ્યુ-૧ના પુરાવા ઉપરાંત પીડબ્લ્યુ-૫નો પુરાવો છે, જેની પાસે પીગળવા માટે કોઈ કુહાડી નથી.તેથી, રસ ધરાવતા સાક્ષીઓ સંબંધિત અરજીમાં કોઈ તથ્ય નથી.

કલમ ૩૦૦, આઈ. પી. સી. નો ચોથો અપવાદ અચાનક લડાઈમાં કરવામાં આવેલા કૃત્યોને આવરી લે છે.ઉપરોક્ત અપવાદ પ્રથમ અપવાદ દ્વારા આવરી લેવામાં ન આવતા કાર્યવાહીના કેસ સાથે સંબંધિત છે, જેના પછી તેનું સ્થાન વધુ યોગ્ય હોત.આ અપવાદ એક જ સિદ્ધાંત પર આધારિત છે, કારણ કે બંનેમાં પૂર્વગ્રહની ગેરહાજરી છે.પરંતુ, જ્યારે અપવાદ ૧ ના કિસ્સામાં આત્મ-નિયંત્રણનો સંપૂર્ણ અભાવ છે, અપવાદ ૪ ના કિસ્સામાં, ત્યાં માત્ર જુસ્સાની

ગરમી છે જે પુરુષોના શાંત તર્કને ઢાંકી દે છે અને તેમને એવા કાર્યો કરવા માટે પ્રોત્સાહિત કરે છે જે તેઓ અન્યથા નહીં કરે.અપવાદ ૧ ની જેમ અપવાદ ૪ માં ઉશ્કેરણી છે; પરંતુ કરવામાં આવેલી ઈજા તે ઉશ્કેરણીનું સીધું પરિણામ નથી.હકીકતમાં અપવાદ ૪ એવા કિસ્સાઓ સાથે વ્યવહાર કરે છે જેમાં ફટકો પડ્યો હોવા છતાં, અથવા વિવાદના મૂળમાં અથવા કોઈ પણ રીતે ઝઘડો થયો હોવા છતાં કોઈ ઉશ્કેરણી આપવામાં આવી હોય, તેમ છતાં બંને પક્ષોનું અનુગામી વર્તન તેમને અપરાધના સંદર્ભમાં સમાન ધોરણે મૂકે છે.'અચાનક લડાઈ' નો અર્થ પરસ્પર ઉશ્કેરણી અને બંને પક્ષો પર પ્રહાર થાય છે.પછી કરવામાં આવેલી હત્યા સ્પષ્ટ રીતે એકતરફી ઉશ્કેરણી માટે શોધી શકાતી નથી, ન તો આવા કિસ્સાઓમાં સમગ્ર દોષ એક બાજુ મૂકી શકાય છે.જો એમ હોય તો, વધુ યોગ્ય રીતે લાગુ પડતો અપવાદ અપવાદ ૧ હશે.

જો મૃત્યુ (અ) પૂર્વગ્રહ વિના, (બ) અચાનક લડાઈમાં; (ક) અપરાધીએ અનુચિત લાભ ઉઠાવ્યો હોય અથવા ફૂર અથવા અસામાન્ય રીતે કામ કર્યું હોય; અને (ડ) લડાઈ માર્યા ગયેલા વ્યક્તિ સાથે થઈ હોવી જોઈએ, તો અપવાદ ૪ ની મદદ લઈ શકાય છે.કેસને અપવાદ ૪ ની અંદર લાવવા માટે તેમાં ઉલ્લેખિત તમામ ઘટકો શોધવા જોઈએ.એ નોંધવું જોઈએ કે આઈ. પી. સી. ની કલમ ૩૦૦ ના અપવાદ ૪ માં થતી 'લડાઈ' ને આઈ. પી. સી. માં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવી નથી. લડાઈ કરવા માટે બે લે છે.જુસ્સાની ગરમી માટે જરૂરી છે કે જુસ્સો

શાંત થવા માટે કોઈ સમય ન હોવો જોઈએ અને આ કિસ્સામાં, પક્ષોએ શરૂઆતમાં મૌખિક તકરારને કારણે પોતાને ક્રોધિત કર્યા છે.લડાઈ એ બે અને વધુ વ્યક્તિઓ વચ્ચેની લડાઈ છે, પછી ભલે તે હથિયારો સાથે હોય કે વગર.શું અચાનક ઝઘડો માનવામાં આવશે તે અંગે કોઈ સામાન્ય નિયમ ઉચ્ચારવો શક્ય નથી.તે હકીકતનો પ્રશ્ન છે અને ઝઘડો અચાનક થાય છે કે નહીં તે દરેક કેસની સાબિત હકીકતો પર આધાર રાખે છે.અપવાદ જ ની અરજી માટે, તે બતાવવા માટે પૂરતું નથી કે અચાનક ઝઘડો થયો હતો અને કોઈ પૂર્વધારણા નહોતી.તે આગળ બતાવવું આવશ્યક છે કે ગુનેગારએ અનુચિત લાભ લીધો નથી અથવા ફૂર અથવા અસામાન્ય રીતે કામ કર્યું નથી.જોગવાઈમાં વપરાયેલ 'અનુચિત લાભ' શબ્દનો અર્થ 'અયોગ્ય લાભ' થાય છે.

જ્યાં ગુનેગાર અનુચિત લાભ લે છે અથવા તેણે ફૂર અથવા અસામાન્ય રીતે કામ કર્યું છે, ત્યાં તેને અપવાદ જ નો લાભ આપી શકાતો નથી.જો હુમલાખોર દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતા હથિયાર અથવા હુમલાની રીત તમામ પ્રમાણની બહાર હોય, તો તે પરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં લેવી જોઈએ કે કેમ તે નક્કી કરવા માટે કે શું અનુચિત લાભ લેવામાં આવ્યો છે.કિંકર સિંહ વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્ય (એ. આઈ. આર. ૧૯૯૩ એસ. સી. ૨૪૨૬) માં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે જો આરોપીઓએ નિઃશસ્ત્ર વ્યક્તિ સામે જીવલેણ હથિયારોનો ઉપયોગ કર્યો હોય

અને માથા પર પ્રહાર કર્યો હોય તો એવું માનવું જોઈએ કે પ્રહારોથી મૃત્યુ થવાની સંભાવના છે તે જાણીને તેણે અનુચિત લાભ ઉઠાવ્યો હતો.

ઉપરોક્ત સ્થિતિ બાબૂલાલ ભગવાન ખંડારે અને અબ્રમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી. V. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય [૨૦૦૫ (૧૦) SCC ૪૦૪].

વાસ્તવિક દૃશ્ય દર્શાવે છે કે મૃતક અને આરોપી વચ્ચેના ઝઘડા દરમિયાન તેઓ ઝપાઝપી કરી રહ્યા હતા અને તે ઝઘડા દરમિયાન આરોપીઓએ મૃતક પર કાતરની જોડીથી હુમલો કર્યો હતો. તે ખૂબ મોટા કદનું હથિયાર ન હતું, તેમ છતાં તે ચોક્કસપણે તીક્ષ્ણ ધાર ધરાવતું હતું.

ઉપર નોંધ્યા મુજબની વાસ્તવિક સ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને લાગુ પડતી જોગવાઈ કલમ ૩૦૪ ભાગ II આઈપીસી હશે, નહીં કે કલમ ૩૦૫ આઈપીસી. તે મુજબ દોષિત ઠરાવવામાં આવે છે.

સાત વર્ષની સજા કેદની કસ્ટોડિયલ સજા પૂરતી હશે.

અપીલને ઉપરોક્ત હદ સુધી મંજૂરી છે.

અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.